

ІДЕОЛОГІЧНИЙ МІФ ЯК ДОМІНАНТА РЕФЕРЕНТНОЇ ЛІРИКИ

У статті проаналізовано функціонування ідеологічного міфу у референтній ліриці. Його специфіку і функціональність розглянуто на прикладі соцреалістичної лірики та лірики УПА.

Ключові слова: *міф, ідеологічний міф, тоталітарний міф, національний міф.*

Референтна лірика використовувала ідеологічний міф, що був заснований на традиційних архетипах і наслідував давні моделі пояснення реальності. Він був зорієнтований на скерування людини до необхідних соціальних реакцій шляхом формування потрібних уявлень.

Функціональна специфіка міфу полягає у тому, що це – особливий тип мислення, тотожний логічному пізнанню (К. Леві-Стросс). У практичній площині його специфіка - у впливі та маніпуляції свідомістю і почуттями мас. І тут міф є рушійною силою історії, адже великі події народилися з ірраціонального, раціональне створює науку, ірраціональне направляє історію (Г. Ле Бонн). Варто брати до уваги його ірраціональний аспект, безпосередню кореляцію із «колективним підсвідомим» (К. Юнг), «колективним сновидінням» (З. Фройд) чи «містичною вірою» (Ж. Сорель).

Мета нашого дослідження - визначення особливостей реалізації міфу у референтній ліриці. Завданнями статті є: проаналізувати особливості літературного втілення ідеологічного міфу, простежити функціонування міфу у соцреалістичній та резистансній ліриці, розглянути ключові образи героя та раю у референтній ліриці. Об'єктом дослідження є референтна лірика 50-х років ХХ ст. Предметом – оформлення ідеологічного міфу у референтній ліриці.

Ритуальна сфера тоталітарного міфу була спрямована на підтримку й виховання всезагального почуття, коли кожен окремий індивід був включеним у життя цілого й був цим цілим. Важливими були «процеси деміфологізації (руйнування традиційних ментально-світоглядних систем) та реміфологізації – окремі елементи історичного минулого, факти, реалії піддавалися переосмисленню й виключалися з попередньої семіотичної логіки розміщення та включалися до

іншої, радянської» [5, 3]. Весь дореволюційний історичний період починає сприйматися як хаос, володарювання темних сил, а революція постає як першоакт космогонії. Під впливом міфу про створення світу історію будь-якої держави або нації можна міфологізувати так, що об'єктивний аналіз буде практично неможливим: «в нас край новий, нові моря...» [19, 177]

У ліриці резистансу активно використовувалися поняття національна самосвідомість, національна ідентичність. Поняття «нація» є міфологізованою інтерпретацією нейтрального терміну «населення», воно передбачає вищий рівень взаємозв'язку і взаємовідповідальності. Національне теж можна назвати міфологічним тому, що воно синтезує ідею та життя. Саме цей синтез дає великий енергетичний потенціал.

На думку Е. Геллнера, моделювання національного міфу може відбуватися наступним чином:

- виникнення політичного націоналізму;
- виникнення націоналізму культурного.

Саме культурна ідентичність потребує власної національної історії (тут і героїчне минуле, і видатні подвиги, і звитяга народних героїв), якої насправді могло і не бути. Такий націоналізм буває небезпечним міфом, який може виникати сам по собі або ж використовуватися з метою ошуканства.

Особливою формою націоналізму є націоналізм міфологічний. Його сутність полягає у тому, що придумана елітою велична історія нації перетворюється на спосіб життя народу, тобто на міф, проти якого не варто виступати. Такий міф намагалися витворити поети-упівці. У радянській ідеології цей міф не відтворював минулого, а в ліриці українського резистансу він ґрунтувався саме на історичному минулому українського народу:

*У завзятті купалась залізна душа,
У боях гартувалися радісні вої,
І сміялася слава в струнких комишах,
І дітей колилав в колисках гомін зброї [4, 82].*

Ви не байстряга Катерини рижі

Ви лицарі Хортиці покоління! [4, 157]

Ідеологічний міф, його актуалізація пов'язані зі становленням тоталітарного устрою, де міфологія прагне не лише замінити реальність, але й знищити її. Міфологічні символи у новій реальності повинні бути емоційно насиченими: викликати почуття любові, жаху, захоплення, обожнення, тривоги. Такими виступають вожді та герої у референтній ліриці. Загострюється протиставлення «своїх» та «чужих», актуалізується образ могутньої держави (у соцреалістичній ліриці вона побудована або будується, у ліриці УПА її необхідно вибороти – і це Україна). Народ повинен вірити у правильність обраного шляху, повинен бути готовим до самопожертви. У радянському мистецтві та ліриці УПА була розроблена естетика жертви, що є необхідною для побудови чи то світлого майбутнього, чи то вільної держави. У соцреалістичній ліриці виводився робітничий клас, що мав месіанське призначення, а поняття Батьківщина, держава, народ, партія набували сакрального значення.

У ліриці УПА таке месіанське призначення мали українські воїни, а сакральним було поняття України:

О рожі Божі – Ви життя моє –

Я віддихаю Вашим ароматом –

Вітчизно й Мати! [4, 125]

Немає в мене іншої мети,

Лиш в ореолі щастя – Україна.

Хоч на шляху цім смерть, не кину йти,

Аж стане Месник на святих руїнах

З законом рідним! [4, 175]

В. Сіверс вважає національну ідею формою історичного втілення міфу про досягнення свободи. «Смисл історії, якщо вважати її етапом розвитку людства, у тому, щоб відновити цілісність міфу у свідомості, що вже не є свідомістю колективною, а індивідуальною. Відновлення цілісності міфу на індивідуальному рівні і є формою буття міфу в історії» [17]. Виконання функції, що її закладає вивільнена особистісною долею ціннісна енергія міфу, на думку науковця, полягає

у безпосередньому охопленні цією енергією інших членів національної спільноти, активізації їхньої міфосвідомості. Історичний світогляд загалом формується у зв'язку з виникненням часу, а підставою виникнення ідеї часу є подія. Подолання ідеї часу – це спосіб відтворення цілісності міфу. Національна ідея є способом подолання ідеї часу. Міфоподія має три площини виявлення: особистісну, національну, власне міфічну.

Ідея свободи є основною для резистансної лірики:

Я не співаю, лиш кричу, кричу:

- Вкраїну розп'яли! Рятуйте, діти!

О Боже, Боже, в небесах почув!

Кинь грім! Хай світ горить! Хай воля світить! [4, 143]

Досягнення свободи є ідеалом для кожної нації, у тому числі й української. Вона є формою історичного міфу нації. Відтак цей міф повинен подолати ідею часу. Лише у ліриці таке подолання може мати колективний характер, бо насправді колективне подолання ідеї часу, входження у міфореальність не є фізично можливим, оскільки час є незворотнім, а уявлення про свободу є індивідуальними.

Уб'єте плоть мою злиденну,

Та я в ідеї розцвіту

І вічно житиму спасенний

І вічно землю золоту

Чар-соками буду кормити.

Мій дух в ідеї розгориться

І запалить мільйонів гнів.

Вбивайте тіло! Дух мій – криця

Піде крізь бурю і вогні

До бою рвати! [4, 150]

Особистісна площина міфоподії – «уб'єте плоть мою злиденну», національна – дух «запалить мільйонів гнів». Подолання часу є фізична смерть ліричного героя і вічність його духу («Вбивайте тіло! Дух мій – криця...»).

Метою лірики резистансу було витворення спільної національної ідеї, однакової для всіх, подолання границь часу вірою в безсмертя духу, і таким чином мало відбутися повернення нації до третьої площини міфоподії. Сприйняття отримає потаємний смисл, за О. Лосєвим, і виведе свідомість на інший рівень сприйняття реальності, а це, в свою чергу, розширює межі людської свободи і відкриває новий сенс буття.

Загалом, політичний міф – це певна семіотична модель, що легітимізує існуючий порядок та фіксує, а також рушійна сила, що нищить один соціальний порядок і створює інший, визначаючи нові норми поведінки. Ідеологічні зсади будь-якої влади міфологічні. Міфи про походження є основою державної самоідентифікації. Політичний міф, з одного боку, знижує рівень політичного насилля у безпосередній формі, а з іншого, він є підґрунтям для мотивованого терору: образ ворога, класового ворога, ворога народу є основою для санкціонованого насилля.

Реактуалізацією міфу є ритуал, обряд. М.Геллер зазначав: «Радянська людина оточена з усіх сторін обрядами, неначе вовк під час облави. Всі її дії набули обрядового, святкового характеру: свята зими, літа, урожаю, першої борозни, пуску заводу, перемоги в змаганні, отриманні першого паспорта, зустрічі дорогих іноземних гостей, вибори до рад. У Москві зародився обряд поклоніння Мавзолею (...) був винайдений вічний вогонь на могилі Невідомого солдата, в численних містах, де його встановили він також став місцем паломництва піонерів, молодят» [6, 235]. На суспільному рівні людина завжди прагне реактуалізувати міф, що виявляється у святкуванні свят, що зберігають міфічну структуру та функції. «Якими б віддаленими в часі не були ці мирські свята та їхній міфічний прообраз, періодичне повторення творення, очевидно те, що сучасна людина все ще відчуває потребу ре актуалізувати подібні сценарії, хоч, можливо, вони й стали десакралізованими» [7, 129].

Як правило, ідея рідко коли стає міфом, оскільки її історична реалізація лише планується у майбутньому. Винятком є, на думку М.Еліаде, марксистський комунізм. Він у своїй основі мав міфічну структуру, «автор «Маніфесту» запозичив

і розвинув один із великих есхатологічних міфів азіатсько-середземноморського світу, а саме: рятівну роль праведного («обраного», «помазаного», «невинного», посланця наших днів, пролетаріату), чії страждання покликані змінити онтологічний статус Світу. Дійсно, безкласове суспільство Маркса і наступне зникнення історичних напругу знаходять свій найточніший прецедент у міфі про «золотий вік», який, згідно з багатьма традиціями, характеризує початок і кінець історії» [7, 127]. Науковець зазначає, що Маркс наситив цей міф такою ідеологією: пролетаріат має пророчу функцію та сотеріологічну функцію, а також неминуча боротьба між добром і злом, що легко асоціюється з апокаліптичним конфліктом [7, 127]:

Безсила клевета і марний шип зміїний!

Ви грому хочете? На вас ударить грім!

Ми – світу молодість, ми – правда людини... [16, 160]

Як тут не навести паралель з Біблії: «1. Я побачив ангела, який сховався з неба, який мав ключ від безодні і ланцюг великий у руці своїй. 2. І схопив дракона, змія стародревнього, який є диявол і сатана, і зв'язав його на тисячу років» [Одкр.20:1-2]. У «Маніфесті» читаємо: «Вони [комуністи] відкрито заявляють, що їх мету можливо досягти лише шляхом насильницького знищення всього існуючого суспільного ладу. Нехай панівні класи здригаються перед Комуністичною Революцією. Пролетаріям немає що у ній втрачати, окрім своїх ланцюгів. Отримають вони увесь світ» [13, 459].

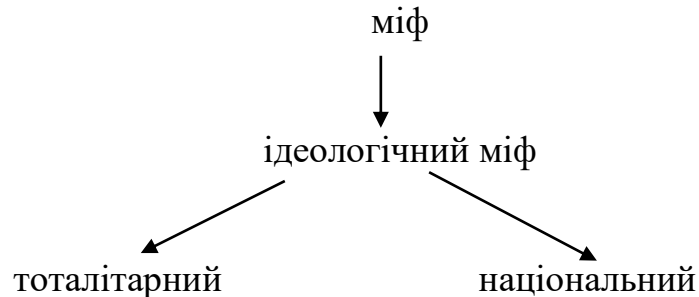
Головними ознаками міфічної поведінки є модель-взірець, повторення, вихід з мирського життя і злиття з первісним часом [7, 132].

Для лірики українського резистансу моделлю взірцем слугував образ упівця, повторення відображене у закликах до боротьби за Україну, злиття з первісним часом – повернення часу вільної та сильної України.

У соцреалістичній ліриці моделлю-взірцем слугував образ комуніста (комсомольця, піонера)-героя, повторення виявилось у лейтмотивних дусі боротьби та наслідуванні героїв, вихід з мирського життя – у самопожертві заради світлого

майбутнього. Злиття з первісним часом знайшло своє втілення у прагненні побудувати рай на землі.

Міф, до якого зверталася референтна лірика, можна представити наступним чином:

І той, і той використовував героїчне як його реалізацію. Феномен героїчного завжди був пов'язаний із певним міфом, домінуючим в тій чи іншій системі.

У ліриці українського резистансу з її національним міфом маємо героїзацію постатей-провідників УПА і збірний образ воїна. У зображенні образу воїна збережено принцип тотожності, адже автори часто зображають звичайних юнаків і юнок, яких зробив героями відповідний час і простір. І це вже реципієнт сприймає їх як символ національної боротьби.

Можемо виділити такі типи героїв: герой-державник, герой-інтелектуал, герой релігійний, герой-боєць.

Герой-державник – типовий представник нації, рупор її ідеалів та прагнень. Таким героями є оспівані лідери УПА. Герой-інтелектуал – мислитель, що осмислює уроки історії. Релігійний героїзм полягає у важливості збереження в людині духовного начала. Героїзм воїна полягає у захисті та виборюванні національних ідеалів. Лірика УПА намагалася об'єднати ці всі типи героїв (згадаймо присягу вояка УПА), хоча найчастішим є образ героя-бойця:

*Наснажені завзятим ризком
Назустріч йде хоробрим дням.
Не нас зігнути ката тиском,
Коли Вітчизна у вогнях.*

*Окрилені любови шалом
З тираном стали ми на прю.*

Хто там сказав, що нас замало? –

Я сам мільйоном скарг горю! [4, 155]

Висока ідейність, заснована на національній самосвідомості, була однією з головних ознак характеру повстанця. Вона обумовлювала високорозвинене почуття власної і національної честі, гідності, жертвності, готовності іти на смерть заради ідеї. Упівці у творах, ні чоловіки, ні жінки не здаються в полон. Причини такої мужності треба шукати у їхній високій ідейності. Вони твердо знають, що ризикують життям за віру й Батьківщину. Це для них найбільші цінності. Тому типовому упівцеві властива жертвність, що іноді має характер приреченості. Автори поезій також були такими вояками, часто гинули в боях, як описували сам, тому багато творів поезії Резистансу до нас не дійшло або ж є анонімними, бо важливим було не зберегти ім'я, а зберегти ідею, дух.

Феномен героїчного у ліриці УПА виконує функцію національної ідентифікації: життя окремої особи онтологічно співвідноситься з існуванням національної спільноти. «Я» знаходить себе у часопросторі, виражаючи власні уявлення про свій національний космос. Без героя національна культура не може бути самодостатньою.

Образ героя у національному міфі – те, що допомагає нації усвідомити свою національну ідентичність, сприйняти національний міф як свій.

Образ героя в тоталітарному міфі повинен був виконати ту саму функцію. Він мав допомогти прийняти ідеологію як свою. Це повинен був бути не національний герой. Радянська культурна ідеологічна доктрина вимагала створення нової людини. Творення моделі такої людини пережило кілька етапів: модель революціонера, що руйнує старий світ і прокладає шлях новому життю; модель будівничого нового світу, нового суспільства.

Якщо є герой, то мусить бути й ворог, адже особливістю референтної лірики є наявність чітких опозиції з плюсами і мінусами.

«Свої» та «чужі» - найбільш фундаментальні поняття, яким не потрібні ніякі підґрунтя. К. Шмідт стверджував, що всі політичні розмежування і суперечності ґрунтуються на розрізненні друга та ворога. Не обов'язково, аби політичний ворог

був злим, потворним, він має бути іншим, чужим. Будь-яка протилежність є придатною для поділу на групи друзів та ворогів. Поділ на «своїх» і «чужих» у референтній ліриці дублював політичний поділ на «своїх» та «чужих». Відтак політична єдність потребує у разі необхідності віддати за неї життя (мотиви самопожертви присутні і в соцреалістичній ліриці, і в ліриці резистансу).

Народ як «свій» є повноцінним «своїм» лише у тому випадку, якщо він розрізняє друга та ворога. У зіткненні з ворогом передбачається знищення останнього. Ворог народу має бути перетвореним у ніщо, і тільки тоді можна стверджувати про моральні принципи самого народу. Адже це буде народ-герой, що здолав зло.

«Одним зі стимулів централізації топосу ворога стає факт колективної загрози та небезпеки (життю, здоров'ю, благополуччю, стабільності), який виконує мобілізаційну функцію при формуванні монолітного образу суспільства. Об'єднавча функція ворога має на меті блокувати, а то й маргіналізувати фактори суспільної нестабільності: прорахунки влади, матеріальні нестатки населення, невлаштованість побуту, незадовільні умови праці та відпочинку. Масова актуалізація образу ворога в суспільній свідомості засвідчила стабілізацію тоталітарного режиму, легітимізацію та адаптацію якого значною мірою забезпечила література» [9, 84]. Топос ворога є каталізатором самоствердження національних міфів. «В імперській культурі ворог набуває сакрального значення у формуванні політичних стереотипів, способів світовідчуття» [9, 89].

У соцреалістичній ліриці є типовим вже згадуване нами протиставлення «своїх» і «чужих». «Свої» – герої, «чужі» - антигерої:

в них пахне бізнесом, продажне;

в нас – до потреб людей уважне.

У них антиморальність, бруд, -

здоров'я в нас, героїство, труд! [9, 177]

У резистансній ліриці відбувається трансформація образу героя. «Чужі» стають «своїми» і навпаки.

Та й тут, в землі нема спокою –

Кремлівський кнур всю землю зрив [4, 163].

А може, кат ще зглянеться на вас...[4, 156]

Не батько вам кремлівський хам [4, 151]

Поряд з опозицією «свої» - «чужі» часто виступає опозиція «рай» - «не рай».

Як зазначав Юнг, у комуністичному світі наявний один великий міф – архетипне бачення раю, де є все і для кожного і де всім людським дитсадком керує великий і справедливий мудрий вождь [23].

Після загибелі старого світу церква не змогла відігравати самостійну роль, тому цю роль перейняла держава. На думку С.Фірсова, для сакралізації радянської влади церква зробила чи не найбільше, адже релігійне ставлення до влади мало багатовікову традицію [22]. Революція не змогла знищити стару схему стосунків між державою та особою, де система підкорення лишилася незмінною, а в умовах революційної ейфорії релігійні традиції переосмислювалися. Наприклад, гасло 1917 року: «Царству робітників та селян не буде кінця» [22]. Тут, вочевидь, йдеться про бажання небесного царства на землі (бо ж вічне). До побудови царства Божого на землі часто закикають релігійні секти. А М. Бердяєв слушно зауважив, що комуністична партія структурно нагадує атеїстичну секту, релігійну атеїстичну церкву [3, 136]. Доказом цього є релігійний за своєю суттю пафос революційної боротьби, що в подальшому активно оспівувався радянською літературою. Поклоніння новій начебто народній державі радянська влада возвела у культ, стовривши, як ми вже зазначали вище, цілу міфологічну систему, що розповідала про те, як народжувалася і зростала нова раїна трудящих

На думку Л.Андрєєвої, у комуністичного деспотизму була своя ідеологія – тотальний футуристичний комунізм, а неприязнь до релігії пояснюється тим, що комуністи вбачали у ній свого ідейного близнюка по легалізації тотальної влади, а у тоталітарному суспільстві може існувати лише одна тотальна ідеологія [1, 247]. Щоправда, сам комунізм мав не християнські витоки, а був пов'язаний з абсолютизмом та антигуманізмом, і людина для нього була лише засобом. А відповідно шлях до добра лежить чере зло. Отже, нова людина народжується з деструкції, ненависті, помсти, насилля [3, 149]. Це зло, що народжує добро. В.

Ленін протиставляв релігійній моралі мораль комуністичну: «Наша мораль підкорена цілком інтересам класової боротьби пролетаріату. Наша мораль виводиться з інтересів класової боротьби пролетаріату» [12, 309]. Отже, добро – це те, що відповідає інтересам пролетаріату, а зло – все те, що їм заважає. А держава тепер бере на себе функції релігійної інституції, адже вирішує не лише проблеми державотворення, а й метафізичні проблеми. «Парадокс був у тому, що про «метафізику» говорили ті, хто у вічну мораль не вірив (і, якщо бути до кінця послідовним, повинен був вірити у те, що добро і зло мають свій кінець, можуть змінюватися)» [22].

Очевидним є і культ вождя, «надлюдини-божества», що покаже шлях до раю. Створено квазірелігійний культ Леніна як Бога Отця, а далі Сталін, як давньоєгипетські фараони, отримав у спадок божественну природу Леніна з метою продовжити шлях до раю.

Ідея раю подається двояко: з одного боку, це те, до чого прагне ліричний герой і суспільство (прагнуть його вибороти, загинути за нього), а з іншого, цей рай уже начебто є, що виражається у протиставленні між своїм світом і чужим. Шлях до раю ліричний герой бачить у всепланетному пануванні миру:

За мир! За дружбу всіх народів щирю!

За щастя сонячне – проти негод!

Над людськістю вселюдський прапор миру

Несе радянський трудовий народ! [16, 177]

Своєрідно осмислюється роль поезії: вона повинна супроводжувати шлях до раю, сповістити про прихід райського життя, а потім переродитися:

Вона – це гармонійний спів,

Дух злагоди і миру...

Та проти хитрих паліїв

Вона здійма сокиру.

Коли, немов зоря земна,

Нам комунізм засяє, -

О, вір: тоді лише вона

На струнах всіх заграє! [16, 182]

Боротьба за мир, праця і творчість – це складові досягнення раю, та й загалом людського щастя:

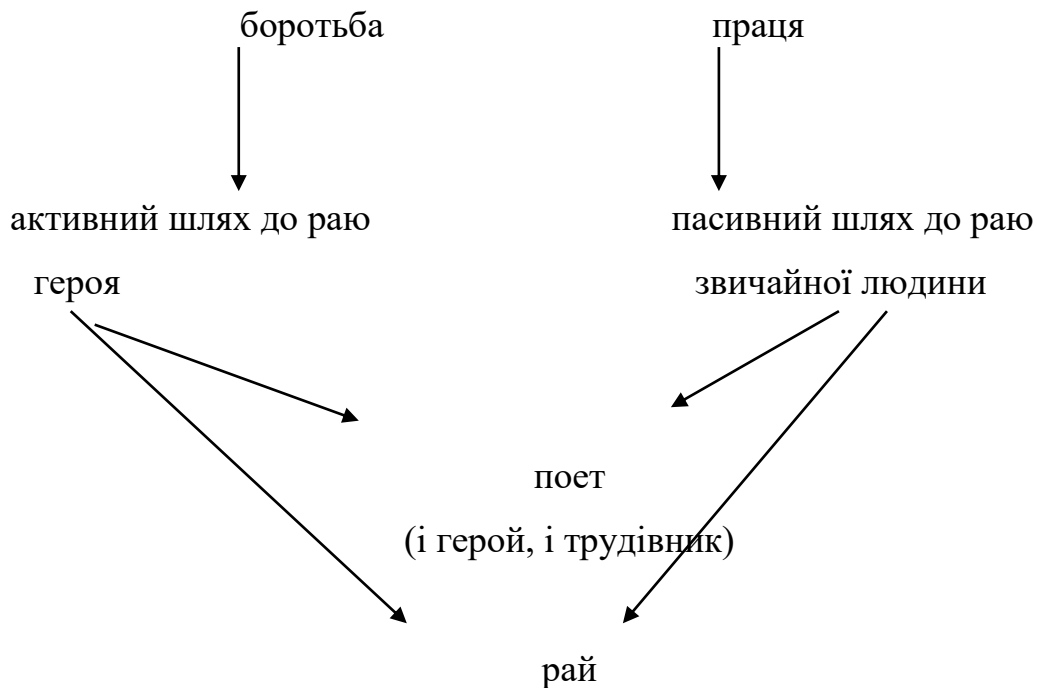
Ми працюю любимо, що в творчість перейшла,

І музику палку, що ніжно серце тисне.

У щастя людського два різних є крила:

Троянди й виноград, красиве і корисне [16, 191].

Рай досягається двома шляхами: боротьбою та працею.

Поету відводиться особлива роль – він той, хто йде, і той, хто чекає.

Проте у соцреалістичній ліриці натрапляємо і на іншу модель ідеального життя – це життя не у боротьбі чи праці, а у спокої. Відповідно раєм можна назвати спокій:

День минає за днем... Наче грізний потік,

В берегах пропливає, щезаючи, рік.

Тишина. Тільки чуть бурмотіння ріки,

Що з-під ніг вимиває сипучі піски.

Я на березі літ у мовчанні стою

І дивлюсь на глибоку, як світ, течію,

Що вколисує серце, п'янить, наче хміль,

І тече, невідомо куди і відкіль... [15, 25]

Автор описує лихоліття війни, смерть і голод, протиставляючи їм плинність і спокій мирного часу, виводячи любов як вічну категорію: «Є кохання, а смерті й розлуки – нема...»

Тепер це вже не комуністичний рай, а християнський. Адже у релігійному уявленні рай – це стан вічного блаженного життя у гармонії з Богом, а відтак життя у ньому поза злом, хворобами, стражданнями, конфліктами і смертю. Повоєнне суспільство пройшло крізь смерть і отримало рай не завдяки служінню культу вождя та держави, а завдяки пізнанню справжньої суті як добра, так і зла, а ще через єдність з природою, до якої впритул підійшла тогочасна філософська лірика.

Все забудь – і живи, наче в дивному сні золотому.

Ти всевладна володарка вільна зеленого дому (...)

Весь він твій від вогкої землі і до хмарного неба –

І ні суму не треба йому, ні печалі не треба.

Вічна радість у нім, вічне прагнення щастя шалене.

Обсипається листя і знов проростає зелене... [15, 277]

Забуття, сон, свобода, радість і щастя – такі означники раю, заслуженого звичайною людиною.

Якщо у політичній сфері міфотворчість є свідомою, адже політичний міф – це свідомо перетворена форма політичної свідомості, в якій знання і розуміння фактів політики заміщені образами, символами, вигадками, легендами і вірою у них, то у літературі поєднується спонтанне і свідоме, індивідуальне та всезагальне, культурне і політичне. Це робить літературу складнішою системою. Референтна лірика використовувала тоталітарний та національний міф. У соцреалістичній традиції поети вдавалися до тоталітарного міфу, у ліриці резистансу поети використовували міф національний. Особливість останнього полягала у тому, що як правило, національний міф формується поступово у процесі становлення національної культури і розумінні природи національного у суспільстві, а у цьому випадку його намагалися сформувавати без цих чинників. На початковому етапі, на стадії формування національної держави (а поети-упівці вірили, що Україна переживає

цю стадію у боротьбі проти Москви) створюються первісні уявлення про природу національного, виробляється символіка нації, створюються мфологізовані образи, що ще не утворюють цілісної системи. Поступово у культурі і літературі створюється національна концептосфера. Вона, вбудовуючись у систему національного міфу, може переакцентуватися або переосмислюватися у залежності від національної концепції. Національна символіка і національна концептосфера – це ще не національний міф, його становлення завершується створенням національного образу світу, що включає уявлення про національний хронотоп, національний спосіб життя, національний характер. У ліриці резистансу цей процес відбувся прискорено. Його конструювання вмещувало міф національної історії (Україна – батьківщина героїв), есхатологічний міф (можлива загибель України), міф героя (воїн-упівець).

Референтна лірика стала нарративом, що розповідав про національну або тоталітарну історію засобами подій (тому такою важливою була референція), персонажів, сформувавши образ «ми» та опозиційний йому «вони», давав уявлення про національний або тоталітарний устрій життя, традиції, також розповідав про героя і подавав описи нового райського життя.

1. Андреева Л.А. Религия и власть в России. Религиозные и квазирелигиозные доктрины как способ легализации политической власти в России. М., 2001. – 254 с.
2. Барт Р. Мифологии. - М.: Изд-во им. Сабашниковых, 2000. – 320 с.
3. Бердяев Н.А. Истоки и смысл русского коммунизма. М., 1990. – 159 с.
4. Боеслав М. Непокірні слова. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 200 с.
5. Ганошенко Ю.А. Міф, архетип, традиційний образ в інтелектуальному романі 20-30-х рр. ХХ ст. Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х., 2006. — 19 с
6. Геллер М. Машина и винтики. История формирования советского человека, 1985 – 336 с.
7. Еліаде М. Мефістофель і андрогін/ Пер. з нім., фр., англ. Г.Кьорян, В.Сахно. – Київ: Видавництво солоні Павличко «Основи», 2001. – 591 с.

8. Элиаде М. Аспекты мифа. - М.: Инвест-ППП, 1995. – 240 с.
9. Захарчук І. Війна і слово. – Луцьк: Твердиня, 2008. – 406 с.
10. Кемпбел Д. Герой із тисячею облич: Пер. з англ.— К.: Альтернативи, 1999.— 392 с.
11. Комаров Р.В. Героїчне як реалізація національного міфу // <http://www.newacropolis.org.ua/ua/study/conference/?thesis=4944>
12. Ленин В.И. Задачи союзов молодежи // Полн. собр. соч. Т. 41. – С. 298-318.
13. Маркс К., Энгельс Ф. Манифест коммунистической партии // Сочинения. Т.4. М.: Гос. изд-во политической литературы, 1955 Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. – 2-е изд. – Т. 4. – С. 419-459.
14. Муратов І. Твори: В 4-х т. Т. 1. – Київ: Дніпро, 1982. – 415 с.
15. Первомайський Л. Твори: В 7-ми т. Т. 1: Поезії. – Київ: Дніпро, 1985. – 533 с.
16. Рильський М. Червона зима. – Київ: Веселка, 1982. – 167 с.
17. Сіверс В. Національна ідея як особистісний міф // Українознавство. – 2003. - № 1. – С. 81-88
18. Стоян С. Міф в контексті культури // Вісник ХНУ імені В.Каразіна. – 2001. - № 507. – С. 142-148.
19. Тичина П. Юності непереможний дух. – Київ: Молодь, 1974. – 260 с.
20. Горчинов Е.А. Религии мира. Опыт запредельного. Трансперсональные состояния и психотехника. СПб., 1997. – 544 с.
21. Третьяков Р. С. Меридіани крізь серце. – Київ: Дніпро, 1975. – 174 с.
22. Фирсов С. Перевернутая релігія: советская мифология и коммунистический культ // <http://orthodoxia.org/lib/1/1/15/4.aspx>
23. Юнг К. Архетип и символ – Санкт-Петербург: Ренесанс, 1991. – 304 с.

Olga Derkachova Ideological myth as dominant of referent lyric

The article deals with the functioning of ideological myth in referent lyric. Its specific and functionality is considered on the example of socrealistic lyric poetry and lyric of UPA.

Keywords: myth, ideological myth, totalitarian myth, national myth.